

Пам'ятні зустрічі з Борисом Теном (спогади)

Мені, колишньому студентові Житомирського державного педінституту імені Івана Франка 50-60-х років минулого століття, пощастило познайомитись із Миколою Васильовичем у ті далекі роки, а потім ще й співпрацювати.

А було це так. На вулиці Михайлівській тоді знаходилося приміщення обласної філармонії (тепер там ляльковий театр), у якому щовечора відбувалися репетиції щойно створеного ансамблю пісні й танцю «Льонок». Маючи дотичність до музичного мистецтва (до ВНЗ закінчив культосвітній технікум), я щоразу зупинявся на другому боці вулиці й слухав багатоголосий спів, що линув із розчинених вікон і притишений голос хормейстера, який то зупиняв спів, то після певних настанов хористам та оркестрантам знову продовжував репетицію.

З часом, набравшись сміливості, ми з друзями почали заходити в залу, де проводилися репетиції: там я вперше побачив кремезного, уже в літах сивочолого керівника хору. Близького знайомства, звичайно, тоді не відбулося.

Потім я часто бачив Миколу Васильовича в ролі керівника й організатора масових мистецьких заходів, що проходили на щойно збудованому стадіоні, слухав написані ним музичні твори (пісні). Десь восени 1959 року мій однокурсник, а нині відомий український поет Михайло Сич, познайомив мене із сином Миколи Васильовича – Васильком.

Кінець 50-х – початок 60-х років, як на мій погляд, був досить сприятливим для житомирських митців щодо піднесення їхньої творчої активності. Цьому сприяв вихід у 1957 році збірника «Перший сніп», який об'єднав на своїх сторінках прозу, поезію та пісенну творчість багатьох авторів, зокрема й молодих, серед яких були В. Грабовський, Є. Концевич, Г. Столярчук та ін. Вихід цього альманаху впорядкував і благословив Микола Васильович Хомичевський, а високу оцінку йому дав М.Т. Рильський.

У ті роки квартира М. Хомичевського на вулиці Кашперівській була «духовним центром» Житомира. До Миколи Васильовича, як до наставника, молоді автори йшли за порадою, за підтримкою, і нікому він не відмовляв у зустрічах, знаходив час для толерантної розмови та доброзичливої поради. У цей час, уже в поважному віці, він невтомно працював над перекладом «Одісеї» і «Іліади».

Після одруження в 1960 році ми з дружиною – студенткою-однокурсницею – змушені були винаймати квартиру, оскільки

місце для сімейних пар у єдиному тоді гуртожитку не було. І трапилося так, що ми знайшли кімнатку в провулку Веселому – короткому відгалуженню від вулиці Кашперівської (тоді вулиці імені ХХІ з'їзду КПРС). Оселившись у цій квартирі в кінці серпня, ми стали часто зустрічатись із Миколою Васильовичем, а потім і вітались як добрі знайомі чи сусіди.

Я завжди бував на згаданих уже масових заходах, літературних вечорах, зустрічах за участю М. Хомичевського, але ніколи не проявляв нав'язливості до нього чи хизування нашим знайомством. У мене були свої наукові інтереси та плани, шлях до реалізації яких через відповідні обставини був досить довгим і тернистим.

Після закінчення інституту в 1963 році ми з дружиною поїхали вчителювати в Бердичівський район і залишили свою кімнатку у Веселому провулку, перервавши, таким чином, майже щоденні ранкові зустрічі з Миколою Васильовичем. Але не назавжди!

Моя вчительська кар'єра швидко закінчилася, бо під час організації нових районів у 1964-1965 роках районні установи, зокрема й райком партії, заповнювалися молодими кадрами з вищою освітою. Не минула ця участь і мене. Після кількох років роботи в Андрушівському райкомі партії мене рекомендували на навчання до Вищої партійної школи при ЦК Компартії України в Києві, а після її закінчення, у 1972 році, я став працювати в обласному комітеті партії та займався проблемами культурно-мистецького життя області. Відзначу, що в 1972 році йшла активна «реставрація» «Льонка», очолюваного після А. Авдієвського новим художнім керівником Іваном Сльотою. У нашому відділі було підтримано ініціативу М. Хомичевського про створення в Житомирі симфонічного оркестру. Мені було доручено кураторство над цими мистецькими колективами.

Разом із Миколою Васильовичем ми впевнено й наполегливо взялися за створення оркестру. Пам'ятаю його палкі слова на першому організаційному зібранні в залі музичного училища ім. В. Косенка. Він говорив про чудові мистецькі традиції міста, про відомих митців, які працювали в Житомирі, називав імена В. Косенка, С. Ріхтера, Б. Лятошинського, З. Гайдай та ін.

У його широкій ерудиції, внутрішній культурі, глибині думки вчувалася натура сильна й неординарна. Для мене це теж було відкриття. Адже раніше я знав Миколу Васильовича як наставника молодих авторів, перекладача й поета, бо в 1970 році вже мав його збірку віршів «Зоряні сади».

Симфонічний оркестр було створено. Він запрацював. На першому його концерті в залі музучилища Микола Васильович мені сказав: «Ви, молодий чоловіче, виявилися моїм надійним співником в організації цього колективу. Його створення було моєю давньою мрією. Тепер вона збулась».

Восени 1972 року я був направлений на роботу в Чуднівський район, і спілкування наше стало періодичним. В основному зустрічі відбувалися на зібраннях членів обласної організації Спілки письменників України.

Остання наша зустріч відбулась у лікарні. Я йшов коридором і не зразу побачив Миколу Васильовича серед хворих, а коли помітив і підійшов, він важко підвівся з крісла, подав руку. У його колись кремезній статури відчувалася втома, обличчя посіріло, а під очима були великі синці. Спершись на палицю, він говорив повільно, часто переводив подих.

На моє запевнення, що лікарі зроблять усе можливе для одужання, він посміхнувся й сказав: «Що втрачено, того не повернеш. Роки беруть своє. Пісня закінчується». Після цієї зустрічі ми більше не бачилися. Скоро його не стало.

Таким сивочолим, із проникливим поглядом, лагідною посмішкою та сумними очима Микола Васильович і залишився в моїй пам'яті. У його похоронах я участі не брав. З часом відшукав могилу на Смолянському кладовищі, до якої не заростає стежка шанувальників його таланту.